

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 249/2023-7

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Dudíša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. v Ústave na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Cdo 30/2023 z 28. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 11. apríla 2023 domáhajú vyslovenia porušenia ústavného princípu rovnosti a nediskriminácie podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 ústavy uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Zároveň sa domáhajú náhrady trov svojho právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom advokátom, o ktorého ustanovenie požiadali z dôvodu nedostatku peňažných prostriedkov.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia vystupujú ako žalobcovia v konaní o nevytvorení pozitívneho záväzku štátu na ochranu súkromného a rodinného života vedenom proti žalovanej Mgr. Márii Kolíkovej, ministerke spravodlivosti Slovenskej republiky. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu v predmetnom konaní podal sťažovateľ [REDAKOVANÉ] dovolanie, ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) odmietol uznesením č. k. 1 Cdo 30/2023 z 28. marca 2023 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu“). Sťažovateľka [REDAKOVANÉ] dovolanie nepodala.

3. Sťažovatelia vyčítajú najvyššiemu súdu odmietnutie prístupu k súdnej ochrane, keďže najvyšší súd sa s dovolacími námietkami nevysporiadal, postupoval formalisticky, vychádzajúc len z tvrdenia, že nebola splnená podmienka zastúpenia dovolateľa advokátom v súlade s § 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), pričom nereflektoval námietky týkajúce sa zastupovania sťažovateľa.

4. Centrum právnej pomoci (ďalej len „centrum“) na základe žiadosti sťažovateľa rozhodlo o neposkytnutí právnej pomoci sťažovateľovi v podobe jeho právneho zastúpenia v dotknutom dovolacom konaní podľa sťažovateľov rovnako z formalistických dôvodov.

5. Najvyšší súd napadnutým rozhodnutím ignoroval aj čl. 47 ods. 2 ústavy na právnu pomoc v konaní. Podľa názoru sťažovateľov mal najvyšší súd preskúmať postup centra z hľadiska možnej svojvoľnosti a formalizmu pri rozhodovaní o ne/poskytnutí právnej pomoci sťažovateľovi, pretože preskúmanie postupu a rozhodnutia centra prostredníctvom správnej žaloby je zdĺhavé.

6. Sťažovatelia uviedli, že obmedzenie prístupu k súdnej ochrane z dôvodu, že si účastník nemôže, resp. nevie zabezpečiť advokáta na zastupovanie v dovolacom konaní, je ústavne neudržateľné, pretože diskriminuje nemajetných ľudí.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie ústavného princípu rovnosti v dôstojnosti a právach, ako aj zákazu diskriminácie podľa čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy, práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na právnu pomoc v konaní podľa čl. 47 ods. 2 ústavy napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, ku ktorému malo dôjsť odmietnutím dovolania sťažovateľa podľa § 447 písm. e) CSP z dôvodu nesplnenia osobitnej podmienky dovolacieho konania vyplývajúcej z § 429 ods. 1 CSP (nedostatok právneho zastúpenia), čo znemožnilo uskutočniť dovolací prieskum. S uvedeným rozhodnutím sťažovatelia nesúhlasia.

8. Sťažovatelia v odôvodnení ústavnej sťažnosti namietali, že v ich prípade boli okrem základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (uvedené v petite ústavnej sťažnosti) porušené aj čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 47 ods. 2 ústavy (uvedené v odôvodnení ústavnej sťažnosti), ktoré podporili argumentáciou. Keďže vyslovenia porušenia označených článkov ústavy sa v petite ústavnej sťažnosti síce nedomáhali, ale z dôvodov ústavnej sťažnosti ich porušenie vyplýva, ústavný súd, zohľadňujúc aj skutočnosť, že ústavnú sťažnosť podali sťažovatelia bez právneho zastúpenia, ustálil predmet ústavnej sťažnosti tak, ako to je uvedené v bodoch 1 a 7 odôvodnenia tohto rozhodnutia.

9. V zmysle uvedeného ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľov na odstránenie vyčítaného nedostatku spočívajúceho v rozpore medzi petitom a odôvodnením ich ústavnej sťažnosti, keďže by to bolo neúčelné a nehospodárne z dôvodu, že aj v prípade, ak by sťažovatelia podali ústavnú sťažnosť, ktorá by odstránila prípadné nejasnosti, neprinieslo by to pre nich vecne iný výsledok.

II.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa:

10. Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre opakovane uvádza, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd) je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto základnému právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01, III. ÚS 362/04), ako aj zabezpečiť konkrétne procesné garancie v súdnom konaní. K porušeniu tohto základného práva by mohlo dôjsť predovšetkým vtedy, ak by bola komukoľvek odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, teda pokiaľ by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby (II. ÚS 216/06).

11. Najvyšší súd vychádzal v konaní o dovolaní sťažovateľa z príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku upravujúcich dovolacie konanie, ktoré explicitne ustanovujú obligatórnu povinnosť dovolateľa byť zastúpený advokátom s presne špecifikovanými výnimkami z tohto obligatórneho zastúpenia, ktoré však sťažovateľ nespĺňal.

12. Ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že právo na súdnu ochranu sa v civilnom súdnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za ktorých splnenia civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred súdom vrátane dovolacích konaní.

13. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nespochybňuje, že najvyšším súdom zvolený postup v dovolacom konaní a jeho výsledok sú v súlade so znením príslušných ustanovení platného a účinného procesnoprávneho predpisu, ktorým sa dané konanie riadilo – Civilného sporového poriadku. Zotrváva však na názore, že spravodlivosť, zákaz diskriminácie a právo na právnu pomoc v konaní, ktoré mu zaručuje ústava, si v jeho veci vyžadovalo preskúmanie rozhodnutia centra, ktorým nebolo vyhovené jeho žiadosti o poskytnutie právnej pomoci, a to v rámci dotknutého dovolacieho konania.

14. Z ústavnoprávneho hľadiska je podstatné, že sťažovateľ (tak, ako to sám uvádza v ústavnej sťažnosti, pozn.) požiadal centrum o priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci v dovolacom konaní, ktoré o jeho žiadosti rozhodlo negatívnym spôsobom. Následne sťažovateľ nesplnomocnil žiadneho advokáta na svoje zastupovanie v dovolacom konaní a ani on sám nepreukázal, že má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, čím sa svojím vlastným pričinením diskvalifikoval z preskúmania prípustnosti a dôvodnosti dovolania najvyšším súdom, ktorému v súlade s § 429 ods. 1 CSP neostávalo iné, ako odmietnuť dovolanie sťažovateľa pre nesplnenie podmienky povinného zastúpenia advokátom v dovolacom konaní podľa § 447 písm. e) CSP.

15. Pre úplnosť ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

16. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľom prezentovaný názor o povinnosti najvyššieho súdu preskúmať v dovolacom konaní aj negatívne rozhodnutie centra (proti ktorému zákon pripúšťa podanie správnej žaloby) nemožno vyvodiť zo žiadneho právneho predpisu platného v Slovenskej republike. Akceptujúc názor sťažovateľa, by v podstate došlo k úplnej diskvalifikácii aktuálnej zákonnej úpravy skúmania podmienok prípustnosti dovolania a súčasne k porušeniu princípu

legality zakotveného v čl. 2 ods. 2 ústavy, v zmysle ktorého štátne orgány (teda aj súdy) môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobilom, ktorý ustanoví zákon.

17. Ústavný súd ďalej dáva do pozornosti sťažovateľa, že ani základné právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi garantované v čl. 47 ods. 2 ústavy nie je absolútne, ale odkazuje na podmienky ustanovené zákonom, ktorých súdneho preskúmania sa sťažovateľ nepodaním správnej žaloby vzdal. Sťažovateľovu argumentáciu o zdĺhavosti konania o správnej žalobe, na základe ktorej by dovolací súd bol povinný preskúmať jeho námietky smerujúce proti rozhodnutiu centra, vyhodnotil ústavný súd ako irelevantnú.

18. V prípade sťažovateľa jednoznačne došlo k naplneniu požiadaviek vyplývajúcich z obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na právnu pomoc v konaní podľa čl. 47 ods. 2 ústavy. Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia jasne a zreteľne uviedol dôvody, pre ktoré bolo potrebné dovolanie sťažovateľa odmietnuť, pritom jeho závery sú v súlade so znením, zmyslom aj s účelom interpretovanej a aplikovanej právnej úpravy.

19. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

20. Z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti ústavný súd odmietol aj ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy, pretože ich porušenie sťažovateľ namieta práve v spojení, resp. v nadväznosti na porušenie práva na spravodlivé súdne konanie

II.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky:

21. Ústavná sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je prípustná proti právoplatným rozhodnutiam, opatreniam alebo iným zásahom orgánov verejnej moci, pričom musí byť podaná oprávneným subjektom. Aktívne procesne legitimovaným účastníkom konania na podanie ústavnej sťažnosti je sťažovateľ. Sťažovateľa v zmysle čl. 127 ústavy a § 122 zákona o ústavnom súde možno definovať ako fyzickú osobu alebo právnickú osobu, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci boli porušené jej základné práva a slobody alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom (MACEJKOVÁ, I., BÁRÁNY, E., BARICOVÁ, J., FIAČAN, I., HOLLÄNDER, P., SVÁK, J. a kolektív. *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020.).

22. Od vymedzenia ústavnej sťažnosti, jej predmetu a účelu sa odvíja aj aktívna sťažnostná legitimácia. Zjednodušene povedané, v prípade ochrany subjektívnych práv táto svedčí fyzickej osobe a právnickej osobe tvrdiacej, že na nich bola ukrátená ako účastník konania (strana sporu). I keď aktívna sťažnostná legitimácia nemá formálne povahu procesnej podmienky konania pred ústavným súdom, je ústavný súd povinný skúmať ju počas celého konania. Nepreukázanie aktívnej sťažnostnej legitimácie má za následok rozhodnutie ústavného súdu o odmietnutí ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. e) zákona o ústavnom súde (MACEJKOVÁ, I., BÁRÁNY, E., BARICOVÁ, J., FIAČAN, I., HOLLÄNDER, P., SVÁK, J. a kolektív. *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020.).

23. Z predmetného zákonného ustanovenia vo vzťahu k aktívnej sťažnostnej legitimácii fyzickej osoby a právnickej osoby vyplývajú dve podmienky, ktoré musia byť kumulatívne spojené preto, aby takáto osoba mohla svoje oprávnenie podať ústavnú sťažnosť preukázať. Týmito podmienkami sú ukrátenie na subjektívnych verejných právach spojených s vydaním napadnutého rozhodnutia alebo opatrenia či iného zásahu orgánu verejnej moci a postavenie účastníka v konaní pred orgánom verejnej moci, v ktorom bolo vydané napadnuté rozhodnutie alebo opatrenie orgánu verejnej moci, alebo vykonaný iný zásah (MACEJKOVÁ, I., BÁRÁNY, E., BARICOVÁ, J., FIAČAN, I., HOLLÄNDER, P., SVÁK, J. a kolektív. *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020.).

24. Podmienka účasti v konaní pred orgánom verejnej moci síce z čl. 127 ústavy ani § 122 zákona o ústavnom súde explicitne nevyplýva, možno ju však vyvodit' z ústavnej formulácie, že dotknutá osoba namieta porušenie „svojich“ základných práv alebo slobôd a na rovnakom podklade aj z definície sťažovateľa podľa § 122 zákona o ústavnom súde, čo potvrdzuje konštatná judikatúra ústavného súdu, a preto sťažnostná legitimácia nesvedčí fyzickej osobe ani právnickej osobe, ak neboli účastníkmi napadnutého konania, resp. konania, v ktorom bolo napadnuté rozhodnutie alebo opatrenie vydané alebo bol vykonaný iný zásah (okrem prípadu tzv. opomenutého účastníka, o ktorý v tomto prípade evidentne nejde). Z obsahu napadnutého rozhodnutia nevyplýva a netvrdia to ani sťažovatelia v ústavnej sťažnosti, že by sťažovateľka podala dovolanie. Samotná skutočnosť, že najvyšší súd v napadnutom konaní nekonal so sťažovateľkou ako s účastníkom, zakladá v okolnostiach danej veci dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti v tejto časti ako podanej neoprávnenou osobou podľa § 56 ods. 2 písm. e) zákona o ústavnom súde.

III.

K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom

25. Ústavný súd môže podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (I. ÚS 333/2020). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a ústavný súd tak žiadosti sťažovateľov podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nevyhovel (bod 2 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. mája 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu